

ΔΥΣΛΕΞΙΑ

Η Δυσλεξία έχει απασχολήσει τα τελευταία χρόνια αρκετά τους επιστήμονες, τους εκπαιδευτικούς και τους γονείς, καθώς επηρεάζει τη ζωή εκατομμυρίων παιδιών και ενηλίκων σε όλο τον κόσμο,¹² επιφέροντας σημαντικές εκπαιδευτικές, ψυχολογικές και κοινωνικές συνέπειες ⁷ και έχει να κάνει με τη δυσχέρεια στην επεξεργασία του γραπτού λόγου όπου το άτομο δυσκολεύεται στην *ανάγνωση*, στη *γραφή* και στην *ορθογραφία*.

ΟΡΙΣΜΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

Η δυσλεξία, κατατάσσεται στην κατηγορία των “*Ειδικών Μαθησιακών Διαταραχών*”, η οποία περιλαμβάνει όλες τις διαταραχές, οι οποίες εκδηλώνονται με σημαντικές δυσκολίες στην απόκτηση ή τη χρήση συγκεκριμένων ακαδημαϊκών δεξιοτήτων, όπως η ανάγνωση, η γραφή και τα μαθηματικά.³ Σύμφωνα με τη Διεθνή Ένωση Δυσλεξίας περιγράφεται ως μια ειδική μαθησιακή διαταραχή με νευρολογική βάση, της οποίας κύρια χαρακτηριστικά είναι οι δυσκολίες στην ακριβή ή/και με ευχέρεια αναγνώριση λέξεων και προβλήματα στην ικανότητα συλλαβισμού και αποκωδικοποίησης του γραπτού λόγου. Αυτές οι δυσκολίες είναι δυσανάλογες και μη αναμενόμενες για την ηλικία και το νοητικό δυναμικό του ατόμου και δεν είναι αποτέλεσμα έλλειψης κινήτρων, αισθητηριακών δυσλειτουργιών και ανεπαρκών εκπαιδευτικών και περιβαλλοντικών ευκαιριών ⁵. Με πιο απλά λόγια, τα άτομα με δυσλεξία έχουν δυσκολία στο να αναγνωρίσουν, να χειριστούν και να αποκωδικοποιήσουν - να

αντιστοιχίσουν δηλαδή τους ήχους (φωνήματα) που αντιπροσωπεύουν τα γράμματα της αλφαβήτου - με τα ίδια τα γράμματα και να τα συνδυάζουν κατάλληλα ώστε να δημιουργούν συλλαβές, λέξεις και προτάσεις.

Αυτό, ως αποτέλεσμα οδηγεί σε μειωμένη ευφράδεια στην ανάγνωση, φτωχή ορθογραφία και χρήση λεξιλογίου, δυσκολία στη γραφή και σύνταξη λόγου, ελλείμματα στην κατανόηση του γραπτού λόγου και την προφορική έκφραση και χαμηλή σχολική και ακαδημαϊκή επίδοση.¹⁰ Οι αρνητικές επιπτώσεις δυστυχώς δεν περιορίζονται μόνο στη σχολική επίδοση, δεδομένου του ότι η δυσλεξία επηρεάζει την αυτοπεποίθηση και αυτοεκτίμηση των παιδιών τα οποία συναισθανόμενα τη δυσκολία τους να ανταποκριθούν στα μαθησιακά τους καθήκοντα, βιώνουν συναισθήματα άγχους και κατωτερότητας.⁶ Το πρόβλημα ενισχύει πολλές φορές και η απορριπτική, επικριτική ή ακόμα και υποτιμητική στάσης των άλλων απέναντί τους επηρεάζοντας αρνητικά την ψυχοκοινωνική τους προσαρμογή και λειτουργικότητα στο σχολείο.⁷

Ορισμένα ενδεικτικά χαρακτηριστικά ενός παιδιού με δυσλεξία μπορεί να είναι τα εξής:¹

- Αργή, συλλαβιστή ή με κομπιάσματα ανάγνωση με μονότονο ύφος χωρίς να σταματάει στα σημεία στίξης
- Αντικατάσταση ή παράλειψη γραμμάτων ή συλλαβών που αποτελούν τη λέξη («**ψμι** αντί «**ψωμί**», «**νελό**» αντί «**νερό**»)
- Λάθη στην ορθογραφία, ακόμα και όταν αντιγράφει από το βιβλίο ή τον πίνακα
- Καθρεπτική ανάγνωση ή γραφή (π.χ. «**χα**» αντί «**αχ**», «**3**» αντί «**ε**»)
- Παρεμβολή άσχετων γραμμάτων ή συλλαβών κατά την ανάγνωση των λέξεων, («**νενερό**» αντί «**νερό**»)
- Αναγραμματισμοί, («**λορόϊ**» αντί «**ρολόϊ**»)
- Φτωχό λεξιλόγιο
- Δυσκολία στη διήγηση γεγονότων και στην περιγραφή πραγμάτων
- Μη κατανόηση ενός κειμένου όταν διαβάσει

Η δυσλεξία είναι μια συχνή μαθησιακή διαταραχή και υπολογίζεται ότι αντιπροσωπεύει το 5-15% του πληθυσμού παγκοσμίως.⁴ Έχει γενετικό υπόβαθρο και τείνει να παρατηρείται πιο συχνά στα αγόρια.¹² Αυτό υποστηρίζεται και από μια πρόσφατη έρευνα που πραγματοποιήθηκε στην Ελλάδα και έδειξε ότι περίπου το 5% των παιδιών σχολικής ηλικίας είχαν διάγνωση δυσλεξίας, με το ποσοστό των αγοριών να είναι διπλάσιο σε σχέση με αυτό των κοριτσιών. Τέλος, η έρευνα απέδειξε ότι ένα μεγάλο ποσοστό των παιδιών με χαρακτηριστικά δυσλεξίας είχε τουλάχιστον ένα γονέα ο οποίος ήταν δυσλεκτικός, επαληθεύοντας έτσι την ύπαρξη κληρονομικής προδιάθεσης.¹³

Το να ζει ένα άτομο με δυσλεξία αποτελεί μια εφ' όρου ζωής πρόκληση.⁴ Η έγκαιρη διάγνωση, όμως, μιας ειδικής μαθησιακής διαταραχής, όπως είναι η δυσλεξία, μπορεί να βοηθήσει να ξεπεραστούν πολλές από τις δυσκολίες που θα κληθεί να αντιμετωπίσει ένας άνθρωπος, να ενδυναμώσει τις δεξιότητες και την αυτοπεποίθησή του και να έχει μια ομαλή ψυχοκοινωνική προσαρμογή και εξέλιξη.² Ως εκ τούτου λοιπόν, η πρώιμη, έγκυρη αξιολόγηση και παρέμβαση είναι μείζονος σημασίας καθώς προστατεύει από συσσωρευμένα συναισθήματα άγχους, ντροπής, ματαιώσης και αποθάρρυνσης που είναι πιθανό να βιώνει λόγω των δυσκολιών που αντιμετωπίζει στο σχολείο. ⁶

ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ

Στην Ελλάδα, η αξιολόγηση της δυσλεξίας γίνεται από διεπιστημονική ομάδα που απαρτίζεται από παιδοψυχολόγο, παιδοψυχίατρο, ειδικό παιδαγωγό και λογοθεραπευτή, λαμβάνοντας υπόψη μια πληθώρα παραμέτρων πέρα από τις μαθησιακές δεξιότητες του παιδιού, όπως το νοητικό και εξελικτικό του στάδιο, η οργανική και ψυχοσυναισθηματική του κατάσταση και το οικογενειακό του περιβάλλον.²

Αυτή η λεπτομερή διερεύνηση έχει σαν στόχο τη δημιουργία μιας συνολικής εικόνας του παιδιού και των ικανοτήτων του, διασφαλίζοντας έγκυρη διάγνωση και στοχευμένη παρέμβαση. Η διάγνωση γίνεται σε Ιατροπαιδαγωγικά Κέντρα Πιστοποίησης Ειδικών Εκπαιδευτικών Αναγκών ή σε Κέντρα Εκπαιδευτικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης - Κ.Ε.Σ.Υ. βάση του νόμου 211076/ΓΔ4 (ΦΕΚ τ. Β' 5614/13-12-2018). Τα κέντρα αυτά είναι αρμόδια για τη αξιολόγηση, την παρέμβαση και την παρακολούθηση της πορείας των παιδιών με εκπαιδευτικές ανάγκες και δυσκολίες, καθώς και για την ευαισθητοποίηση και πληροφόρηση γονέων και εκπαιδευτικών.

Αναφορικά με την αντιμετώπιση της δυσλεξίας φαίνεται να μην υπάρχει κάποια ενιαία και πανομοιότυπη διαδικασία που ακολουθείται, καθώς ο φαινότυπός της έχει μεγάλη ποικιλομορφία και κάθε παιδί διαφέρει στον αριθμό, το είδος και τη σοβαρότητα των συμπτωμάτων που παρουσιάζει ¹¹. Η σωστή παρέμβαση προϋποθέτει ένα συστηματικό και εξατομικευμένο πρόγραμμα αποκατάστασης ειδικά προσαρμοσμένο στις ανάγκες, την ηλικία και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει συγκεκριμένα το κάθε παιδί.¹

Η δυσλεξία δεν συνεπάγεται χαμηλή νοημοσύνη και δεν καταδικάζει σε αιώνια αποτυχία.⁶ Συχνά τα δυσλεκτικά άτομα έχουν εξαιρετικές ικανότητες, είναι ιδιαίτερα χαρισματικά και ευφυή! ⁶ Ο Tom Cruise, η Cher, ο Steven Spielberg, η Keira Knightley, ο Walt Disney και ο Steve Jobs είναι μερικά παραδείγματα διάσημων και επιτυχημένων ανθρώπων με δυσλεξία από τον χώρο των τεχνών, του θεάματος και των επιχειρήσεων, οι οποίοι ενέπνευσαν και επηρέασαν σημαντικά τον κόσμο, καταφέροντας να πετύχουν, να ευημερήσουν και να διαπρέψουν στους τομείς τους.⁹ Αυτοί οι άνθρωποι αποδεικνύουν περίτρανα ότι η δυσλεξία δεν καθορίζει το ποιος είναι κάποιος, ούτε το τι μπορεί να πετύχει στη ζωή του και μπορούν να αποτελέσουν σπουδαία πηγή κινητοποίησης και έμπνευσης για όλα τα παιδιά που αντιμετωπίζουν δυσκολίες και εμπόδια λόγω της δυσλεξίας.

Η σωστή εκπαιδευτική προσέγγιση, η αποδοχή και η συνεχής και θετική ενθάρρυνση και υποστήριξη των παιδιών από γονείς και εκπαιδευτικούς, μπορούν να βοηθήσουν σημαντικά ένα δυσλεκτικό μαθητή να ξεπεράσει τις δυσκολίες και να πετύχει τους στόχους του.

Γιατί όταν τα παιδιά έχουν τέτοιους συμμάχους μπορούν να καταφέρουν τα πάντα, αντλώντας δύναμη και αισιοδοξία για το μέλλον!

Χριστοπούλου Πετρούλα - Ψυχολόγος Υγείας, MSc

Βιβλιογραφία

1. Γραμματικά, Ε., & Δεσποινίδου, Μ. (2014). Ειδικές μαθησιακές δυσκολίες-Δυσλεξία. Αξιολόγηση, διάγνωση και θεραπεία στην πρώτη σχολική ηλικία.
2. Anastasiou, D., & Polychronopoulou, S. (2009). Identification and overidentification of specific learning disabilities (dyslexia) in Greece. *Learning Disability Quarterly*, 32(2), 55-69.
3. American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders (DSM-5®)*. American Psychiatric Pub.
4. Cortiella, C., & Horowitz, S. H. (2014). The state of learning disabilities: Facts, trends and emerging issues. *New York: National center for learning disabilities*, 25, 2-45.
5. International Dyslexia Association (IDA). (2017,). Do We Need a New Definition of Dyslexia Retrieved from <https://dyslexiaida.org/do-we-need-a-new-definition-of-dyslexia/>
6. Kuppen, S. E., & Goswami, U. (2016). Developmental trajectories for children with dyslexia and low IQ poor readers. *Developmental psychology*, 52(5), 717.
7. Livingston, E. M., Siegel, L. S., & Ribary, U. (2018). Developmental Dyslexia: Emotional Impact and Consequences. *Australian Journal of Learning Difficulties*, 23(2), 107-135.
8. Novita, S. (2016). Secondary symptoms of dyslexia: a comparison of self-esteem and anxiety profiles of children with and without dyslexia. *European journal of special needs education*, 31(2), 279-288.
9. Rello, L., & Baeza-Yates, R. (2013,). Good fonts for dyslexia. In *Proceedings of the 15th international ACM SIGACCESS conference on computers and accessibility* (pp. 1-8).
10. Sanfilippo, J., Ness, M., Petscher, Y., Rappaport, L., Zuckerman, B., & Gaab, N. (2020). Reintroducing dyslexia: early identification and implications for pediatric practice. *Pediatrics*, 146(1).
11. Snowling, M. J. (2013). Early identification and interventions for dyslexia: a contemporary view. *Journal of Research in Special Educational Needs*, 13(1), 7-14.
12. Sprenger-Charolles., L., L., S. and Siegel., B. (2016) "Prevalence and Reliability of Phonological, Surface, and Mixed Profiles in Dyslexia: A Review of Studies Conducted in Languages Varying in Orthographic Depth," *Scientific Studies of Reading*, 15(6): 498-521.
13. Vlachos, F., Avramidis, E., Dedousis, G., Chalmpé, M., Ntalla, I., & Giannakopoulou, M. (2013). Prevalence and gender ratio of dyslexia in Greek adolescents and its association with parental history and brain injury. *American journal of educational research*, 1(1), 22-25.

Μια πρωτοβουλία του Δήμου Κέας για την ευαισθητοποίηση για τη δυσλεξία.